

शिक्षा

(भाग-३)

भिन्नु अश्वघोष

Downloaded from <http://dhamma.digital>

Dhamma.Digital

शिक्षा

(भाग-३)

प्रकाशक-

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

धर्मकीर्ति विहार, श्रीघः, नःघः,

काठमाडौं, नेपाल

फोन - २२०४६६

बुद्ध सं. २५३२

वि. सं. २०४५

ने. सं. ११०८

ई. सं. १९८८

Dhamma.Digital

प्रथम संस्करण १२०० प्रति

मुद्रक-

नेपाल प्रेस

शुक्रपथ, काठमाडौं ।

फोन- २२१०३२

भीम कुमारी मानन्धर

जन्म:- ने० सं० १०१२ गुंजाख्वं
पारु

परलोक:- ने० सं० १९०५
सिल्लागा: चौबी बिहीवार

पद्म कृष्ण मानन्धर

जन्म:- ने० सं० १०५१ यिलागा:
पारु

परलोक:- ने० सं० १९०३
दिल्लाख्व: द्वादसी बिहीवार

Dhamma.Digital

धर्मदान

दिवंगत माजु भिमकुमारी मानन्धर व दिवंगत स्वामी पद्म
कृष्ण मानन्धरपिनि पुण्य स्मृतिस थुगु सफू धर्म दान यानाम्ह

- कृष्ण देवी मानन्धर

बहिति ये

Dhamma.Digital

प्रकाशकीय

धर्मकीर्ति विहारया पाक्षे बुद्ध धर्मया ज्ञान शुद्धके या निम्ति
प्यहाँ वया च्वंगू सफू मध्ये ध्व सच्छि व नो ज्यागूगु (२८) सफू खः ।

ध्व सफू पूज्य अश्वघोष भन्ते नं च्वया विज्यागु सफू खः । ध्व
सफूया नां शिक्षा भाय ३ खः

ध्व क्तिताप दिवंगत भिमकुमारी मानन्धर व वय्कः या हे काश्
दिवंगत पद्म कृष्ण मानन्धर पिनिगु पुण्य स्मृतिस पिदना च्वंगु खः ।

उकिं थुगु पुण्यं वय्कःपि दिवंगत मां काय् निम्हसितं भि ज्वीमा
निर्वाणिया हेतु ज्वीमा धका कामना याना ।

ज्ञानं दिवंगत थः माजु व स्वामिया निम्ति सुख स्वर्वाविका
कामना याना ध्व क्तिताप छापे यायेया निम्ति च्वा प्रदान याना बीम्ह
कृष्ण देवी मानन्धर र्थहित सहित वय्कपिनि परिवारपिन्त नं धर्मकीर्ति
विहारया पाक्षे धन्यवाद सहित आयू अरोग्यया कामना याना ।

अथे हे ध्व सफू च्वया नं प्रेसे विज्याना मागु तक्क धर्मकीर्तिया
बुद्ध धर्म प्रचारया ज्याय् आपालं गुहालि याना विज्याना च्वम्ह पुब्ब
अश्वघोष भन्तेयात नं धन्यवाद सहित आयू आरोग्य ज्वीमा धका कामना
याना च्वना ।

धम्मवती

अध्यक्षः— धर्मकीर्ति विहार

श्रीधः नवल टोल

फोनः २-२०४६६

नहापां बोने माःगु खँ

ध्व सफूया नां शिक्षा भाग ३ खः । शिक्षा बीगु तरिका यषवं दु । प्रवचन व धर्मदेशना याता, स्यने कने याता इत्यादि कथं । सचातेत व बाज्यो वंषि पुलापि मनूतेतमं शिक्षा बीगु तरिका छगू खः बाखँ कनेगु । बाखँ कन धाःसा न्यनीपिनि ध्यान वं उकि थुकी नं बाखँद्वारा शिक्षा बीगु कुतः याता ।

दकसिधे नहापां यागु बाखँ खः “शीलवानम्ह भिक्षु तर कर्तव्य मत्स्यम्ह” ध्व बाखँ स्वेबले नियम जक पालन याता चरित्रवान जुयां मगाः कर्तव्य नं पालन याय्माः । अथे धंगु थःम्हं याय्मागु व उपकारय्या न्या मयाय्कं शीलवानया म् उस्त मदु थें चवं ।

अनंत्य “यचुगु भ्रद्धा बाखं न्यना बिष (बीख) मवेका छोट” धंगु बाखँ । ध्व बाखँनं ब्यूगु शिक्षा खः बाखँ धंगु भ्रद्धां न्यनेमाः, बाखँ न्यना चवंथाय् भेपिन्त पंगल जुइ मज्यू । सत्य व मैत्री नं शुद्ध जुइमाः । अःगु सत्यताय दृढ जुइमा सत्ययात साछी तथा अधिष्ठान याय्माः ।

धवां लिवा “अःयमीन” या विषय खः । ध्व बाखँ मखु । मुक्कं हे व्यायखेले दुगु खँ खः । थौं कन्हे खँ जक अपो व नं म्वामदुगु । विपस्सना ध्याने लगे जूपि नं होश मदया खँ अपो लहाइपि जुया वल । अपो छँ मल्हासे च्चनेगु वासः थें जागु शिक्षा खः ।

(क)

अनंल्यु "चित्थांलाम्ह बुरि" थुगु बाखेने ध्यबा खना तीभ मयागु व मन हिला मवंगु हे कीत मागु शिक्षा खः । गुलिगुलि बुरिते ध्यबा भव्वा मुंका तयागु दुसा महापरित्राण याना ध्यबा फुके हथाय् । ध्व बाखेने च्वंम्ह बुरिया इच्छा खः ध्यबाया व्याजं धर्मया ज्या परन्तु टिके जुइमा । ध्यबाया सदुपयोग जुइमा धका ध्यान केन्द्रया अक्षय कोषे तया व्युत्पन्न तःधंगु शिक्षा खः ।

"पतनया कारण" धयागु बाखे बोना स्वत धाःसा अर्थे हे थुम्हम्ह शिक्षा खः ।

"ज्ञानिम्ह काय्मच्चा" धंगु बाखे ला गृहस्थी च्वना च्वांनि सकसितं ज्याय् खेले दु । ज्ञानिम्ह काय्मच्चा सकस्यां यइगु हे जुल । गुरुकयं ज्ञानिम्ह धंगु सीकेत बाखे हे स्वया दिसं ।

दकसिधे बांलागु अचम्मगु बाखे ला "लिकक स्वे मते तापाक्क स्व" धंगु खः । राजनिनिश्चिते ध्व बाखे यो ताइ मखु । राजनीति धंगु बबला काय्गु जुया वल । थुगु बाखेने बदला काय्गु शान्तिया लंगु मखु धया तल । बांलागु खेला शत्रुया काय् यात म्हाय् बिया राज्य ल ल्हान्ना व्युत्पन्न खः । मंत्रीपिस यक्व विरोध यात नं जुजुं घाल अबुया भन्तिन्न वचन लुमंका जित मस्याःम्ह मनू, गुणदुम्ह मनू खः, भिम्ह मनू खः । शान्ति हे तःधं । बदला काय्गु भिगु ज्या मखु ।

कीगु नेपाःया इतिहासे नं ल्हासाया थोङ्गचङ्ग गम्पो जुजुं नं नेपायात हमला याय् त्यंम्हेसित अमुवर्मा जुजुं थः म्हाय् मृकुटी बिस्र मैत्री स्थापना याना शान्तिया लं ल्युगु खे दु धागु न्यना । म्हुतुं प्राञ्च शान्ति धं च्वनेगु मखु ज्यां हे शान्तिया ज्या याय्माः धंगु शिक्षा थुगु

(ख)

बाखनें बिया च्वंगु दु ।

“सहयायुगु नं भि जू” या बारे छुं घायुगु महु । ध्व अनुभवयाना स्वे मागु खे खः । वयां ल्यू बुद्धया करुणा बांलाक न्हाय्कने थें छर्लक खने दु ।

“ध्यबा जक वयां मगाः” धंगु बाखने ज्ञान मदेक मगाः । लिफः जा मन्त घाय्बं दुःख सी । थो कन्हे ध्यबा जक वःसा गाः धंगु आपात्मा म्हतुं घया च्वंगु न्यने दु । तर दां जक वयां मगाः । इमान्दारी व सन्तुष्ट भाव नं माः । ध्यबा कमाय् याय् घात्तले थो कन्हे देशया इज्जत वंका च्वन, जेले च्वना सास्ति नया च्वन । गथे घायुगु ध्यबा जक वःसा गाः । इज्जत व इमान्दारी नं मदेक मगाः ध्यबाया नाप नापं ।

“न्हायाय् वंसां पाप कर्म बचे जुद फे महु” थुगु बारे छु घायुगु । बुद्धयात हे विरोधीतसें दुःख भ्यू । उखनु बुद्ध छां हे ला । अन छाय् थें बुद्धं श्रद्धिद्वारा भोजन बिमज्यागु ?

भिक्षु आनन्द व शिक्षा अले प्वाथे दुम्ह भिक्षुणी बाखे सोया हे शिक्षा कयादिसं । “कलाया घुकि न्यने मफया भिक्षु जूवन” धंगु बाखने थःगु तुति च्हुइ मफया कलायाभरे च्वने माल घाय्बं भिक्षु जूवने भालेयो धंगु शिक्षा भ्यू ।

ध्व पक्तिया लेखक च्वंतगु न्हागु सफू सो सां भाषाया एकरूपता खने दे मखु । गुबले गुबले जिगु भाय् खना पत्रिकाया सम्पादकत व ब्रेसया कम्पोजिटरत दिक्क चाःथे थः हे नं दिक्क चाः । छुयाय् थो कन्हे यागु भाय् जित छर्ति चित्त बुफे मजू । साधारण जनतां मयू व च्चे मसःगु भाय् जुया वल ।

(म)

बि च्चे जक सः व्याकरण मसः । उकिं जिगु भाषाय् व्याकरणया
 अभाष हु । जिगु विचार कयं साधारण जनतां बोना खं थूता गाः । बःत
 बःम्हं घया च्चं भाषाय् गथे बिकः जुया च्चंगु । “नेपाले” या भासे
 “नेपालय्” ब “याय्गु” यासे “यायेगु” आदि छथलेगु जितः यो मताः
 व्याकरण कयं जिगु भाय् शुद्ध मजूसां भाय् मिले मजू थें मर्चो ।

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठिया अध्यक्ष धम्मवती अ० यास
 आपासं धन्यवाद नापं कृतज्ञता प्रकट याना च्चना गुम्हेसिगु दयां जिणु
 अशुद्धगु भाय् प्रचार याय्त गावकं गुहाली जुल ।

नेपाल प्रेस नं धन्यवादया पात्र खः सफू याकनं ब बांसाक छापे
 थाना ब्यूगुलि ।

संधाराम भिक्षु तालीम केन्द्र
 सुती, ढल्को, क्षेत्रपाटी, ये
 ने० सं० ११०८ अनाला
 सन् १९८८ जून

— भिक्षु अश्वघोष
 फोन. नं. २१५०२०

dhanna.Digital

(घ)

घलः

१) शीलवान्मह तर कर्तव्य मस्यूम्ह भिक्षु	१
२) यचुगु श्रद्धां बाखं न्यनाः विष मदयका छोल	३
३) आर्यमौन	५
४) चित्थालाःम्ह बुरि	९
५) पतनया कारण	११
६) ज्ञानोम्ह काय्मच्चा	१३
७) लिक्क स्वे मते तापाक्क स्वः	१७
८) सहयायिगु नं मि जू	२०
९) बुद्धया करुणा	२३
१०) ध्यवा जक इयां मगाः	२६
११) न्ह्याप्याय् वंसां पाप कर्म बत्ते जुह फंमच्छु	२९
१२) भिक्षु आनन्द व शिक्षा	३२
१३) प्वाये बुम्ह भिक्षुणी	३६
१४) कलाया धुकि न्यने मफया भिक्षु जूवन	४०

शीलवान्मह तर कर्तव्य मस्यूमह भिक्षु

गुलिस्यां नियमजक पालन जूसा गाः व हे धर्म खः कर्तव्य पालन मजूसां ज्यू थें भालपीपि नं दु । अथे हे भगवान् बुद्धया पाले छम्ह भिक्षु दु वं नियम पालन याना च्वनी तर याये माःगु कर्तव्य धाःसा मस्यू । व भिक्षुं दुने च्वंगु सुकू, लासा मेच आदि पिने लाछिइ यंकी तर दुकाइ मखु । चर्च्छ पिने अथें तैतइपु बानि, वां नं दाइ च्वनी ।

मेपिं भिक्षु पिसं धाइ- “छंगु छु पह धंगु ? दुने च्वंगु सामान पिने तयेसः दुकाये धाःसा मसः ।”

थथे धाइबले व भिक्षुं नं धाइ- “जिं छुं पापयानागु मदु । छुं नियम स्यंकागु मदु । जिगु छुं दीष मरु ।” वयागुताल गथे खः अथेतु ।

अले भिक्षुपिसं भगवान् बुद्धयात उजुर यानाबिल । औतम बुद्धं व भिक्षुयातः सःता न्यना बिज्यात- “खःला छं लासा मेच आदि पिने तयाथकी । गन कयागु खः अन तये मसः हँ ।”

व भिक्षुं धाइ- “जिं छुं नियम स्यंकागु मदु, तःधंगु

(२१)

पाप यानागु मद्दु । वस्तुत दुने मतयागु जक भतिचा दोष थें च्वं । भन्ते, जि छुं पाप मयाना ।”

अले गौतम बुद्धं धैबिज्यात- “छं कर्तव्य पालन मयाःगु चिकिचा धंगू पाप सम्झे जुइमते । तिकि तिकि नंगु लः जक फया तःसां धंप जाइ थें पाप धैगु नं भति भति या यां यक्व दयावइ । छं नियम छुं मस्यंकुसां कर्तव्य पालन मयाःगु नं शील स्यंगु हे थहरे जुइ ।”

भगवान् बुद्धं गन गन च्वंगु वस्तुत खः व काये धुंकाः अनसं मतल धाःसा आपत्ति दोषलाइ धया बिज्यात ।

छि स्यूला थें ?

- १) स्वंगू वने मज्यूगु थाय्- (क) ल्वापु जुयाच्वं-
थाय् (ख) आपाः मनू मुनाच्वंगु थाय्
(ग) म्हिताच्वंगु थाय् ।
- २) कने मज्यूगु खँ- (क) आदरभाव मदुपिन्त
धर्मया खँ (ख) मन्यनीपिन्त खँ कनेगु
(ग) मजुइगु खँ ।
- ३) मदय्का छोय् माःगु खँ- (क) पासापिन्त यःमयो
याय्गु (ख) खँ हीकेगु (ग) न्ह्यःने छगू लिउने
छगू याय्गु ।

(१)

यच्चुगु श्रद्धां बाखं न्यनाः विष मद्यका छोट

श्रीलंकाय् रहुनु धैगु प्रान्ते सलंसः भिक्षुपि दुगु विहारत यक्वं दु । उर्पि बिहारत मध्ये प्रसिद्धगु महाव्याव धैगु बिहार छगू दु । उबले व बिहारे दैय् छकः आर्यवंश धैगु धर्मदेशना जुइगु नियम दुगु जुया च्वन । साप हे तःधंपि महास्थविर भिक्षुपिसं बाखं कनीगु जुयाः यक्व हे तापाकंसिं वयाः अन बाखं न्यं वइगु जुयाच्वन ।

कुडुरज्ज धैगु तापाःगु छगू प्रान्ते महास्थविर छम्ह दच्छिइ छकः कनीगु बाखं न्यनेमाः धकाः अन बिज्यात । भचा लिबाक थ्यंगुलि मनूत जाय्क च्वंच्वने धुंकल । उर्कि ल्यूनेसं छथाय् घाय् ख्वातुक बुयावइच्वंथाय् सुंक फेतुनाः शान्तपूर्वक याउंक बाखं न्यनाच्वन । अबले लाक्क सर्पं छम्ह गनं गनं वयाः अन घाँसे च्वं च्वंहेस्यां व भिक्षुयात न्यानाबिल । व भिक्षुं मतीतल, “जि हाल धाःसा वा दना वन धाःसा बाखं न्यनाच्वं-पिन्त बाधा जुइ । हानं थ्व विष दुम्ह सर्पं मेपिन्त नं न्याय् फु” थथे बिचाः यानाः सय्या छ्यं व्वातुक ज्वनाः थःगु

(१)

भिह्याय तयाः पिहां वय् मजीक कस्सिक चिनाः स्थाःगू नं
सहयानाः सुं क बाखं न्यनाच्चन । एकचित्त यानाः श्रद्धा तयाः
बाखं न्यनाच्चंगुलिं विष नं फँले मजू हँ ।

धर्मदेशना सिधेवं सकलें वने धुंकाः भिक्षु पिथाय् वनाः
सर्प छम्ह लानातयागु दु धकाः भिह्याय् च्वंम्ह लिकयाव्यन ।
भिक्षुपिसं धाल- “छपिन्तः श्व विष दुम्ह सर्पं न्यात नं विष
फँले मजुसे सहयाना च्वने कुगु तःधंगु आश्चर्यया खं खः ।

अले सर्पं न्याःम्ह भिक्षुं धाल - “सर्पं न्याःबले जितः
स्यात, विष नं लगे जुल । अबले मन व्वातुकाः बुद्धगुण
लुमंकाः श्रद्धां बाखं न्यना च्वना । आर्यसत्ययागु बाखं न्यना
च्वनाबले अधिष्ठान यानाः बाखं न्यनाच्चनाबले मंभिगु कल्पेना
व्याना, मन गनं पित मछोया थुगु सत्यं सर्यया विष व्वलाना
वनेमा धकाः सत्यक्रिया याना ।”

थुकथं सत्ययात साछि तयाः अधिष्ठान यानाबले विष
व्वलानावन । फिंजे मजुल । शुद्ध मनं बाखं न्यनाया फल
थनया थन हे बिल धकाः भिक्षुं धयाच्चन ।

अन मुनाच्चं पि भिक्षुपिनि जक मखु बाखं न्यनाच्चं पि
व्वभूते पुचले खं जुल हँ “भगवान् बुद्धया सत्य व मंघीया तेज
व्वहामंत्र थें सिद्ध जुल । मंत्री व सत्य धंगु शुद्ध जुइ हे माः ।”

★

(४)

आर्यमौन

थौं कन्हैया लागी साप ज्याय् खेले दुगु बुद्ध वचन छगू लुमंके बह जू जक मखु दैनिक जीवने छ्यलाः अभ्यास याय्गु नं बांलाः जू । थौं कन्है न्ह्याथाय् नं बीइ ध्यान शिविर जुधा चोंथाय् पालन थाय् माःगु नियम मध्ये छगू खः 'आर्य मौन' खं मल्हासे च्वनेगु । खं ल्हाय् माल धाःसा ज्याय् खेलेदुगु जक खं ल्हाय्गु । थ्व खं गौतम बुद्धं छाय् धंविज्याःगु ले छु कारणं धं विज्याःसु धंगु खं सीके बहजू ।

अबले छकः भिक्षुपिनि पुचलें थःथगु न्हापाया जीवनीया गफ जुया च्वन । छं कलाः ब्याहा थाय् धुन ला ? मचा गोम्ह दतलें ? छं छेय् नय्त गाःला ? जहान परिवारपि गोम्ह दु ? छ छाय् भिक्षु जुयागु ? छेय् च्वनेबले यक्व झंघट दुगुलि भिक्षु जुयागु । थथे हे गुबलें गुबलें राजनीतिया गफ जुया च्वनीगु । थ्व खं सीकाः महामानव बुद्धं धंविज्यात "हे भिक्षुपि ! स्वाःकं खंल्हाय् मते । मजि मगाःगु खेले दुगु जक खंल्हा, मखुसा सुंक च्वं ।"

अनं लिपा भिक्षुपि छथो वर्षाबास स्वला जंगले चोंवने

(५)

धकाः वन । इमि थःथ खं जुल, श्री तथागतं खं मल्हासे च्वने-
 माः धागु खंला ! श्री खंल्हाय् मखु धकाः सल्लाह जुल । सुं क
 अलग अलग च्वंवन । धुं वयाः नयावंसां सुं क च्वं च्वन । लिपा
 थ्व खं बुद्धं सियाः धं बिज्यात— “म्हुतु दय्कं नं पाकः जुया
 च्वनेगु बुद्धया नियम मखु ।” थुं किं सी दु “आर्यमौन” धं गु
 सुं क जक च्वनेगु मखु मजि मगाःगु खं ल्हाय्गु खः ।

‘आर्य मौन’ ज्ञान लाभया लंपु खः । उदाहरणया लागी
 बुद्धकालीन घटना छगू न्हाथने । बुद्धयाथाय् ल्याय्म्हचाम्ह
 भाजु छम्ह वन । व छम्ह दार्शनिक जुयाच्वन । दार्शनिक
 धंम्ह संसारया श्रृष्टि गथे जुल, मनू सिनाः हानं जन्म काइगु
 बारे चिन्तन याइम्ह । वं बुद्धयाके प्रश्न छगू न्यन “मनू सिनाः
 हानं जन्म काइलाकि काइ मखु ।” बुद्धं धं बिज्यात, “छं छगू
 ज्या या, निदं तक सुं क मौन जुया च्वं अर्थात् ‘आर्यमौन’
 जुयाः आनापान स्मृति भावना या । अले छं प्रश्न न्यंवा । अले
 जि थुकिया लिस बी ।”

व ल्याय्म्हम्ह भाजुं धाल— “निदं तक खं मल्हासे च्वन
 घाय्वं छःपिसं लिसः वीगु खःला ? लिसः बीफुम्ह जसा आःहे
 छाय् बी मफुगु ?”

बुद्धं धं बिज्यात— जि उत्तर बी फु, तर छं आः थुइका
 काय् फं मखु । आः छ थुइका काय् योग्य मजुनि । छंके थुइका
 काय्गु योग्यता मजुनि । जि छन्त अमृत बी तर छंगु थल
 भोपुया च्वन । अमृत सिन्ति वनी । छं थल भोपुइका तःगु

थसोकाः निदं न्वं मवासे च्वं । “आर्यमौन” जु ।

थ्व खं न्यनाः बुद्धया लिक्कसं सिमाक्वे च्वंच्वंम्ह भिक्षु
छम्ह न्हिलाहल । व भाजुं व भिक्षुयाके न्यन- “छःपि छाय्
न्हिलागु ? व भिक्षुं धाल- “छ भ्रमे लायमते । छं प्रश्न
न्यनेगुसा आःहे न्यं छाय् कि जित नं छन्त थें हे जुल । जितः
नं निदं सुंक च्वं धाल । जि निदं सुंक च्वना । न्वं मवाना ।
आः जिके प्रश्न हे मवल” निदं आर्यमौन जुयाच्चवनाबले थुजोगु
आनन्द जुल कि जि न्यने त्यनागु प्रश्न नाप जीवनया छुं स्वापू
मन्त । प्रश्न छुं खेले मद्दु धयागु थुल । प्रश्न हे मन्त । न्यनेगु
सा आः हे न्यं । जि थ्व अनुभव यानाः जक धयागु ।”

गौतम बुद्धं धैबिज्यात- छं प्रश्न न्यंसां जि लिसः बी
मखु । बरु जि वासः बी । जि लिसः बी मखु । वासः नं यान्ना
बी । जि वैद्य खः दार्शनिक मखु । जि छन्त बीगु वासः खः छ
निदं तक ‘आर्यमौन’ जुया च्वं । थ्व वासः खः । थ्व वासः निदं
तक याय् धुंकाः जिके प्रश्न न्यंवा ।

वं अथे हे यात । वयागु नां खः मालुंक्क्य पुत्र । व मौन
जुयाच्चन । म्वाःमद्दुगु खं मल्हासे च्वन । निदं सुंक च्वनाः
आनापान सतिभावना याय् धुंकाः वं प्रश्न मन्यं । तर बुद्धं
वयात धैबिज्यात- “निदं पुरा जुल मखुला मालुंक्क्य पुत्र !
निदं तक होश गन छ्वया ? निदं दत आः प्रश्न न्यं ।”

मालुंक्क्यपुत्र न्हिलाच्चन । वं धाल छःपिनिगु वासलं हे
ज्याबिल गुगु जितः माला च्वंगु खः व दत । गुगु सीकाकाय्

मालाचवंगु खः व सीका काय्धुन । धन्य खः छःपिनिगु कृपा क
करुणा । यदि जि जिद्दिवाल जुयाः प्रश्न न्यंगु जूसा जि द्याःगु ।
जि मखुथाय् लाइगु । जि जिद्दिवाल मज्जेसे छःपिनिगु वासः
सेवन यानाः उत्तर पावेजुल । वासः नयाः स्वास्थ्य व मन ठीक
जुल । थःत थःम्हं म्हसिल । थो वर्तमान जीवन ताले लाकेगु
छःपिनिगु वासःया लक्षण खः । सिनाः गन जन्म काःवनीगु प्रश्न
वै जुइगु खः । छुं ज्याय् खेलेमदु धंगु थुल । “आर्यमौन”
जीवन सफल छुइगु चिखः लंपु खः ।

(थोकन्हे विपस्सना ध्याने लगे जूपिसं नं “आर्यमौन” धंगु
बुद्धया शिक्षा थुइका कागु खने मदु । आलोचना प्रत्यालोचना याना
चर्चगु खने दु ।)

ॐ स्यूला थें ?

- ४) याय् मज्ज्यूगु स्वता- (क) थःतःधं जुयाः अभि-
मान याय्गु (ख) फंमखुगुली भर बीगु
(ग) सुधातं हेला याय्गु ।
- ५) लुमके भाःगु स्वता खें- (क) शिक्षा व्यूम्ह गुरु
(ख) शिक्षायागु धर्म (ग) शिक्षा यागु धाय्
महिगु नियम ।

चित्थांलाःम्ह बुरि

छम्ह बुरि बिरक्त जुयाः बान्हि इले छेँ पिहाँवन ।
झुजोगु बैसे विहारे वनाः ध्यान याः वनेगु मती तल । सापसंक
निभाः थिनाच्चवन । तांनोगु सहः याये थाकूल । छथाय् लेंया
सिये तःमागु सिमायां किचले फेतुत । अनसं लः नं तै तःगु दु ।
लःनं लुधंक त्वन ।

अनसं झिप्यदेंति दुम्ह मचा छम्ह नं दु । मचां न्यन-
“अजि मन वने त्यनागु ?” छः जि विहारे वने त्यनाम्ह ।”
मचां धाल- “अजि धर्म याः वने त्यंम्ह खनि । विहारे भन्ते-
भित्त दान बीत छुं नं बिया छ्वयेगु मदु । भगवान् बुद्धयात
पूजा यायेत स्वां धुं धुपाय् बिया छ्वयेगु नं मदु । धिक्कार
का !”

व मचा धाःसा चित्था मियाच्चंम्ह जुयाच्चन । मचां
बुरियात धाल- “अजि ! श्व चित्था छक्कू बिइ । चित्था
लःसा अजिया यग्गु धर्म याःसां ज्यू ।”

बुरि व कयाः जेंय् सोथन । अनं सरासर विहार पाखे
सोबावन । “निभाः गपाय्स्कं पू का । जितःला पिनेया निभालं
पून्नु सोयाः दुनेया निभालं पुइगु हे चर्को खनि ।” थये मतीततं

सरासर बिहारे वन । अन ल्यासेचाम्ह मय्जु छम्ह नं ध्यान
भावना याः वइ च्वंम्ह दु । व मय्जुं न्यन- “अजि गनं
झायाम्ह, छायां झायाम् ?”

बुरि लिसः बिल- “खः जि सुख नं गाक्क सी धुन ।
दुःख नं यक्व भोग याये धुन । आः जीवन खनाः वाक्क वल ।
उकि भावना याये धकाः विहारे वया ।”

मय्जुं धाल- “अं ! अजिया बुरिया बैसे भावना याये
मास्ते वल का ।”

बुरि धाल- “अं न्हापा ल्यासेबले जि साप बांलाःम्ह
भाःतं नं साप माया याः । छुयाय् छे मिनल । भाःत नं सित ।
आः बैस वंलिसे वांमलाना वल । सुनां नं वास्ता नं मयात ।”
यःगु अनुभवया खं फुक्कं कनाच्चवंबले लय् च्वंम्ह मचां ब्युगु
चित्थां लात धकाः छगू लाखं मयाक ध्यबा बी हल । साप
लय्ताल । विहारे ध्यानयाः वयाः नय् नं खन । मने नं याउंसे
च्वन । ध्यबा नं दत ।

“विहारे च्वंम्ह भन्ते नं माक्व बिचाः यानातःगु दु ।
आः गनं वने मखुत । थन विहारे ध्यान भावना यायेगु थाय्
दु । जि थे जाःपिं अनार्थापि मेपिं नं ध्यान याये छिक कोथा
निकू स्वक्कू दयेके माल । ध्यान याः वः पिन्त नकेगु प्रबन्ध
यायेगु नं धर्म हे खः । थथे मती तयाः छगू लाख दां ध्यान
केन्द्रया अक्षय कोसे तयाः व्याजं चले यायेगुं यानाः तयाबिल
बरि आनन्दं याउंके ध्यान यानाः जीवन हनाच्चन ।

पतनया कारण

ब्रह्म छम्ह बरोबर जेतवन विहारे वनाः बाखं न्यंवनीगु
जुयाचवन । न्ह्याबलें बाखं न्यं वसां भिजुइगु जक खं पिहाँ वः ।
तर मनूतसें धाःसा पतन जुइगु व स्यनीगु जक ज्या यानाच्वंगु
अप्पो खने दु । भगवान् बुद्धं मनूत पतन जुइगुया बाखं
मकंगुलि नं मनूतसें मखुगु व स्यनीगु ज्या यानाच्वंगु ला ?
भगवान् बुद्धं भिनीगु जक खं बाहेक मभिगु खं छुं मस्यूला ?
थथे मती तथाः व ब्रह्म सरासर भगवान् बुद्धयाथाय् वनाः
वन्दना यानाः छखे लिक्क फेतुनाचवन ।

भगवान् बुद्धं न्यना बिज्यात— ब्राह्मण ? थौं छाया
आपुलुखं याकःचा थुगुइले झायागु ?

ब्रह्म नं धाल— छता खं न्यने धकाः वयागु, न्यने ज्यू ला
थे ? 'ज्यू ज्यू न्यं' धासेंलि वं न्यन—

भन्ते ! छःपिसं भिगु खं जक कनाबिज्याइगु न्यनाः
मनूत पतन जुइगु व स्यनीगु खं कना बिमज्याः । छःपिसं
मभिनाः स्यनावनीगु खं नं स्यूला थें ?

हे ब्राह्मण ! जि मनूत पतन जुइगु खं नं स्यू, न्यं उकीया

कारण थुपि ख:-

- १) निभा: मलूतले लिबाक घना चवनेगु,
  - २) अलिस् जुया: ज्या मयासे चवनेगु,
  - ३) हारां जुइगु,
  - ४) थ:के ध्यवा दुसां नुग: स्याना स्वजकथनातेगु,
  - ५) याक:चा लेंय जुया चवनेगु
  - ६) मेपिनि मिसातय्त बलात्कार याना: स्वंक: जुइगु ।
- हानं भगवान् बुद्धं न्यनाबिज्यात- हे ब्राम्हण, छि छु

इलम् याना: जीवन हनाचवनागु ले ?

व ब्रम्ह नं धाल- भो भगवन्, छ:पिन्त मखुगु छु खं
ल्हाम्, जि जू भिहता: जीविका याना चवनाम्ह ख: ।

बुद्धं न्यना बिज्यात- छि न्ह्याबले जुलं त्या: ला ?
छित्त: न्ह्याबले आनन्द जू ला ?

ब्रम्ह नं धाल- गुबले त्या: गुबले बू । त्याइबले आनन्द,
जू बुत धाय्वं नुग: म्छि । अबले जिगु ह्वा:जक मखु जहान
परिवार सकस्यां ह्वा: खिउंसे च्वं । म्हाइपुसे च्वं ।

अले भगवान् बुद्धं धैबिज्यात- कपिन्त बुका: थ:
आनन्द तायेगु बांला:गु खं मखु । आभ जू भिहतेगु नं पतनया
कारण ख: ।

थुलि खं न्यना: ब्रम्हु साप लय्ताल, ल्हा: बिनित्त याना:
धाल- भो भगवन्, थनिनिसे थ्व जूभिहतेगु ज्या तोतेगु जुल ।
पतन जुइगु खं नं सिल जि छ:पिनि शरणे वया । ★

ज्ञानीम्ह काय्मचा

भगवान् बुद्ध वाराणसीया लिक्क सारनाथे च्वना
बिज्याः बलेसिगु घटना खः । अदले वाराणसी देशे नन्दिय धम्म
साहुया काय्मचा छम्ह दु । वया मांबीपि गुलि धर्मात्मा व
स्वयाः नं अपो नन्दिय सेठपुत्र धर्मात्मा । इमिके साहु पह मदु ।
व उपासकया न्हि छको बिहारे वनाः बं पुनाः फोहरगु सफा
यानाः, लः मदु थाय् लः तया वनेगु धानि हे जुल । दान
बीगुली जक ल्हाः तप्पाम्ह मखु त्वाले च्वपि गरीधतय्त भाः
भाःगु बियाः ग्वाहालि याना च्वनीम्ह जुयाः वयात सकस्थां
यो । संकसिनं धात्थे हे धर्मात्ताम्ह साहुया काय् मचा छम्ह
झीगु त्वस्ते दत धकाः धाइगु ।

इमि छेय् न्होनेनं धांलाःम्ह हिसि दुम्ह रेवती धवाम्ह
मब्जु छम्ह दुगु जुया च्वन । नन्दियया चाया थः काय् यात वहे
मिसा ब्याहा याना बीगु मती तल । छन्हु थः काय्यात सःताः
धाल - बाउ छ ल्याय्म्ह जुल, छन्त भमचा छम्ह हया बी
न्हि ?

नन्दियं न्यन- गन च्वम्ह मिसा हया बीगुले ? मांम्हैत्यां

धाल- हुंकन न्ह्योने च्वंगु छेँय् च्वंम्ह रेवती धंम्ह मिसा । व
जूसा थः छेँ वसां तुहन्त सःता ह्य् ज्यू । मज्यूला पुता ?

काय्म्हेस्यां धाल- व मिसा बां जक लाः तर वया धर्म
छति श्रद्धा मद्दु, ध्यवा छगः धकाः दान बी मसःम्ह ज्मानं मनं
खना याय् मसः । अज्योम्ह बांलाःसां जित मयो ।

मांम्हेस्यां मती तल- व मिसायात खं स्यनाः धर्म लगे
याना बी माली । थथे मतीतया सरासर व मिसा यात नाप
लाःवन । वैत लिक्क सःताः धाल- ए रेवती, छं जिमि काय्
नाप ब्याः याये यो कि मयो ?

व मिसां धाल, भचा वव छुनाः- जि ला यो, तर छिमि
कायं जितः यो पहलं मस्वः । नन्दियया मामं धाल अथे जूसा
छन्त छगू धाये- जिमिथाय् छेँय् कंस भगवान् बुद्ध प्रमुख
भिक्षुपि भोजनया लागी बिज्याइगु । छं कन्हे जिमिथाय् छेँय्
वयाः सुकू थना बँथिलाः सफा सुधर याना ब्यु । भोजन नं जोरे
याना ब्यु । दान नं ब्यु । अले जिमि कायं छन्त येकी ।

रेवती मिसाया मन स्वकु थाहां वल मखा जुइ । वया
ख्वाले तेज पिहां वल । न्ह्यू ख्वाः वल । आः धाःसा थः योम्ह
मिजंयाके वने दैगु जुल । थः योम्ह मिजंयाके वने दैबले न्ह्यागु
यायेतें तयार छाय् मजुइ । व मिसा कन्हे खुनु नन्दियया छेँय्
वनाः माजु जुइम्हेस्यां स्यना ब्युथे तस्सकं लय् लय् तातां फुक
ज्या यात, दान नं बिल, तर श्रद्धां मखु । मिजं नाप च्वने
मालाः जक खः ।

अनं लिपा नन्दिय पुत्रयात मांहेस्यां धाल पुता व
 रेवती आः नं मयोला ? वं लिसः बिल मां, आःला ख्वाः बांलाः
 थें चाला नं बांलाः थें च्वन । धर्मं नं श्रद्धा तथा हल । वयात
 छेय् हःसां जिल ।

मांहेस्या नं मन स्वकु थाहाँ वल । काचा काचां वनाः
 रेवतीयात नाप लानाः माःगु खँ लहानाः वैत थः भमचा याये
 हल । थुकथं दँ बदेँ बिते जुल । निम्ह मचा नं दत नन्दियया
 मांबौपिं संसार तोता वन । सम्पत्ति फुकं इपिं निम्हेसिगु जुल ।
 व नन्दिय उपासकं धन स्वब्बे छब्ब धर्मं व विहार दयेकेगुली खर्च
 यात । छब्ब सामाजिक सुधार व उपकारे खर्च यात । छब्ब
 थःगु जीविका या लागी ल्यंकल । आः व पिनेँ जक धर्मात्मा
 जूगु मखु परोपकारया ज्या यानाः हे धात्थेयां उपासक जुल ।

भगवान् बुद्धया मुख्यापिं शिष्यापिं मध्ये छम्ह खः
 मौद्गल्यायन महास्थविर । वस्पोलया बरोबर देवलोके चाह्यु
 बिज्यायेमाः । मनुष्यलोके म्हाइपुसे च्वं मखा ज्वी । छन्हु
 वस्पोल देवलोके चाह्यु बिज्याःबले छथ्वः देवता व अप्सरापिं
 लय् लय् तातां देव विमान छायेपियाः बांलाका च्वन हँ ।
 मौद्गल्यायन महास्थविर बिज्याःगु खनेव देवी देवतापिं वयाः
 वस्पोलयात वन्दना याः वल हँ ।

अले मौद्गल्यायन महास्थविरं न्यना बिज्यात— थ्व
 विमान स्वैगु ? देवतापिसं लिसः बिल— भन्ते थुकी सुं
 हे मडुनि । मनुष्य लोके वाराणशी देशे धात्थेँ धर्मात्माह्

नन्दिय धैम्ह उपासक्यात जिपि पिया च्वना । वयालागी ध्व
विमान बांलाका च्वनागु । व नन्दिय उपासक याकनं मवोगुलिं
जिदि साप म्हाइपुसे च्वं च्वन । छःपि मनुष्य लोके बिज्जान्तः
ध्व जिन्निगु इच्छा या खबर छगू व नन्दिय पुत्रयात तुमंकर
धया बिज्याहें ।

मौद्गल्यायन भन्ते अकमके जुल । न्ह्यले ला जोले ला
थे जुयाः तुहन्त भगवान् बुद्धया थाय् वनाः न्यन- भो भगवन्,
मनुष्य लोके स्वाना च्वं बले हे वया लागी देवलोके बिज्जान
तयार जूला ? वयालागी स्वर्गे देवतापि पिया च्वं ला ?

भगवान् बुद्धं धैबिज्यात- ए मौद्गल्यायन, छं मिखां
स्वया वया नं पत्याः मजूला ? छाय् जिके न्यं वयानु ।

अले तिनि मौद्गल्यायन महास्थविरया मन च्वन ध्वः
स्वांक हे स्वर्गे वं खनि । चित्त शुद्ध यानाः धर्म जक थाये माः
समाजयात उपकार जुइगु ज्या नं थायेमा स्वर्ग तापाः मजू ।

(ध्व बाखें, ध्वयां न्हापया बाखें सकुती नं बुध्यासां हाकनं
प्रधार यायमाल धंगु अनुरोध वोगुलि थुकी नं बुध्याका बिवाः ।)

सुनां नं सुइतं शुद्ध याय् फं मखु । शुद्ध जुइगु व
अशुद्ध जुइगु थः थःगु ल्हाःती खः । थःथःगु ज्यां हे
अशुद्ध व शुद्ध जुइ ।

- बुद्ध

लिवक स्वे मते तापाक्क स्वः

महत्वाकांक्षिम्ह वाराणसीया जुजु ब्रम्हदत्तं कोशल
जुजुया राज्ये हमल्ल यात । अबले अन दीधीति कोशल नांम्ह
जुजुं राज्ययाना च्वंगु जुयाच्चन । व जुजु धाःसा सैनिक बल
व पराक्रम मदुम्ह जुयाच्चन । अथे खःसा नं व गुणधर्मपाख्
सःम्हि जुयाच्चन । त्वानाच्चनेगुसिकं शान्तपूर्वकं स्वाना
च्चनेगु हे ज्यु धैथे मती तयाः थः महारानी ब्वनाः गामेपाख्
व्युस्युं वन ।

भेष बदले यानाः छम्ह कुम्हाःया छेय् बालं च्वंच्वन ।
छम्ह साधारण गामाःथेन्तुं च्वंच्वन । कोशल जुजु हे व्युस्युं-
बल्ले लोभीम्ह वाराणसी जुजुया इच्छ याउंके हे पूरा जुल ।

छुं महीना लिपा भेष बदले यानाः सुम्हा च्वंम्ह कोशल
जुजुया महारानीं काय् मचा छम्ह बुइकल । व मचायात
“दीघायु” नां तया बिल । मचा भचा तःधिक जुइवं तापाक
कोडिङ्ग स्कुले भर्नायाना आखः ब्वंकात्तल । मचां साप बालाक
आखः ब्वनं ब्वन, तःधिकनं जुल, बैके ज्ञान दत ।

थुबले लाक ‘दीघिति’ कोशल जुजु भेष बदले यानाः

गामे कुम्हाया छेय् च्वंच्वंगु दु धंगु खबर वाराणसी जुजु
 सिल । महत्वाकांक्षिम्ह जुजुं सिपाहितय्त आजा जुल ।
 फलानाथाय् कोशलया जुजु भेष हिला च्वंच्वंगु दु हें वयात
 ज्वना प्यक् कुचायाना नगरंपिने थुना ब्यु । जुजुया हुकुम कथं
 ज्वना हयाः कोशलया राजा रानी निम्हसितं संपाचुक खाकाः
 शहर चाःहीका स्यायत यंकाच्वन । अबले लाक्क आखः ब्व
 वनाच्वंम्ह कायम्ह मां बौया ह्वाः स्वय् धकाः वया च्वंगु जुया
 च्वन । ब्वाय् वना स्वः वं बले थः हे मां बौ पिन्त स्यायेत यंका
 च्वंगु खंबले वयात क्वालखं लुना थें जुल । वया तस्सकं तं
 पिहां वल । मां-बौ निम्हसेनं थः काय् तं पिकयाः वया च्वंगु
 खन । बौमेम्यां धाल- पुता दीघायु तापाक्क स्व, सत्तिक स्वें
 मते, बंरं बंर शान्त मजु । थथे धागु सिपाहीतसें नं ताल, तर
 सीत्येम्ह जुया वें थें हाला हःगु धकाः मती तथा सुनानं राज-
 कुमार यात म्हसीकेगु कुत' मयाः, वास्ता मतः । अबुयागु
 अन्तिम वचन लुमंका दीघायु राजकुमार वाक्कुछिना सहयाना
 अबुया ल्यु ल्यु वन । नगर पिने मनू स्याइथाय् ध्यन । प्यकु
 थलाः गाःम्हुया थुनाबिल ।

अबुया अन्तिम अति वचन लुमंका तःस्य दीघायु
 राजकुमारं राजदरवारया किसिमागः नाप पासानालाः दरवारे
 हे जागिर नल । बग्गीले च्वनाः सल ब्वाकीह्य जुल । वयाके
 दरवारया ज्या याय्त योग्यता दुगु जुयाच्वन । छन्हु जुजु
 सिकारया लागी पिहां वन । जुजुयाः रथ ब्वाकुह्य दीघायु

कुमार हे जुल । तस्सकं ब्वाकुगुलि मेपि स्वयाः गावकं तापाक
 थ्यन । जुजुया त्यानुल । छथाय् दिकाः जुजु दीघायु कुमारया
 मुले छ्योँ दिकाः आराम काल, न्ह्योनं वल ।

अबुया अति लुमंकाः बदला काये मज्यू धकाः मती-
 तं च्वंमेस्या जुजु थःगु मुले छ्योँदिकाः छना च्वंबले छुं दोष
 मर्दुपि जिमि मां-बौ स्थाना ब्यूम्ह थ्व हे खः थ्वयात नं बाकि
 तेगुला धकाः तरवारं याँ कयाः पालेत संबले थः अबुया
 अन्तिम वचन सत्तिक स्वये मते तापाक स्व, बैरंबैर शान्त जुइ
 मखु धंगु वचन लुमंकल । तलवार सुंक स्वथन ।

अबले जुजुया म्हगसे म्हना च्वन । बाराणसी जुजुया
 दीघायु धैम्ह कायं जितः तलवारं पालेत सना थारा न्ह्योँ
 चःति वयेकाः न्ह्यलं चाय्काः दना थः म्हगसे म्हना च्वंगु छेँ
 कंबले व राजकुमारं धाल, महाराज, आम म्हगसे म्हंगु धास्थेँ
 या छेँ खः । दीघायु कुमार धैम्ह जि हे खः । जिमि अबु
 दीघोति जुजु सीन्हो बैरंबैर शान्ति जुइ मखु, तापाक स्व
 सत्तिक स्वयेमते धाःगु लुमंका महाराजयात पालेत तलवार
 यांकाय् धुंगु सुंकन्तुं दुछोया बिया । थ्व छेँ न्यन्ताः जुजु तस्सकं
 लय्ताल । वयात थःम्हम्हाय् बिया कोसल राज्यया जुजु यान्त
 बिल । थ्व बाखनं अहिंसा नीति शान्ति प्राप्त जूगु खने दु ।

★

(१९)

सहाय्यगु नं भि जू

मानव जीवन सुखी यायत्त माःगु गुणनं यक्वं दु । कार्य-कुशलता (ज्या बांलाक याय् सैंगु) विवेक बुद्धि (ज्यू मज्यू थुइका ज्या याय् सैंगु) नाइक खं ल्हाय्गु, माच्चाछि सहाय्यगु आदि मदेक मगागु गुणत खः । थुकी मध्ये अप्पो थासे व पारिवारिक जीवने नं मदेक मगागु गुण खः सहाय्यगु । तंतः-बं पि महापुरुषापिगु शोभा हे सहनशीलता खः । बुद्ध जुइत पुरे याय् भागु दशपारमिता मध्ये नं छगू खः सहाय्यगु । सहाय्यगु शक्ति दुपिके तं पिहां मवोगुलि इमित सकस्यां यो । आपास्तिवा थोम्ह जूगुलि वया शत्रुत नं मदु ।

सहाय्यगु धैंगु स्वंगु अवस्थाय् ज्याय् खेले दु-
(१) बिकुइबले, तरनोइबले, आपा मनूते तं पिहां वो । यःत मयोगु व मथोम्ह खनीबले, नवोथाय् चवने मालीबले, ले लुफि हाइबले, ताःचा याकनं चाय्के मफैबले, भुतुली मि च्याके मफै बले नं तं पिहां वो । थन तं पिकयां छुयाय् ? थनला सहाय्य फुसा भि जुइ । (२) गुबलें गुबलें थ ताले मलागुलि दुःख व हानि जू । मनोगु नया, आपा नया ल्वे जुइका चवने माः । थन

यःगु हे दोष खः । उकिं म्ह मफेबले सहयाय् हे माः ।
 (३) भुजि, पति आदि दुःख बीबले, मेपिनिपाखे निन्दा याक्त्त
 चवने मालीबले नं सहयाय् मागु अबस्था वु ।

शीत दकसिबे मागु सहयाना ल्वापु व कचवं तना बनीम्
 खं खः । थ्व खं थुइका काय्त्त बुद्धकालीन घटना छगू न्ह्यथने ।

राहुल कुमार धयाम्ह भगवान् बुद्धया काय् खः । व
 साब ज्ञानि जुइगु हे जुल । व मचाबले हे भिक्षु जुल । वं सुय
 न्हापनं दना बं पुइगु, लः काः वनेगु आदि ज्या मनं खना याय्
 सः । मेपि वथेन्तुं बचा बचाधिकपि भिक्षुपि नं दु । इपि मध्ये
 गुलि गुलि अलिपि नं दु । भगवान् बुद्धं इमित सःता धया
 बिज्याइ— छपिं गथे ताले मलाना वंगु ? राहुल कुमारथे गथे
 जुइ मफुगु । राहुल कुमार गुलि मनं खना ज्या याय् सः ।

जां मद्रुपि भिक्षुपिनि राहुलया प्रशंसायागु न्यनः तं मिह्तां-
 वल । इमिसं धाइ— भगवान् बुद्ध नं पक्षपाती जुल । थः काय्-
 यागु जक प्रशंसा याना चवनी । छन्हु मचापि भिक्षुपि निम्ह
 प्यम्ह मिले ज्या सुथे राहुल कुमारं बं पुइ धुं कुथाय् धू यंका
 थासं थासे होला विल । अले बुद्धयाथाय् वना धाः वन— भो
 भगवान् ! छपिसं राहुलया बयान याना बिज्यात । तर थौं
 आत्कं व दना मवोनि । बं पुना मतःनि ।

गौतम बुद्धं राहुल कुमारयात सःता न्यना बिज्यात—
 राहुल, थौं छन्त छु जुल ? आतकं दना चवनाला ? वसिबं हे
 मपुनि धाल खःला ?

राहुल कुमारं खं थुल । छुं हे मघास तुफि ज्वना वं
पुना धू वांछोया थः माथाय् वन । श्री जूसा ल्वाना च्वनी जि
बंपुइ धुंथाय् छिमिसं धू होला फोहर यात घका । राहुल
कुमारं सहयात । अले ल्वापु तन ।

मेपिनिगु दोष अर्थात् मेपिसं छु याः मयाः
घका सो जुइगु सिनं थःगु दोष व थःभ्हं यानागु व
मयानागु स्वेगु हे अत्युत्तम जुइ ।

सुगन्ध मद्गु स्वां वांलागु जूसां ख्यले मद्गु
(ब्वसा जक जू) अथे हे ज्या मजूगु खं नं बांलासां
ख्यले मद्गु ।

- बुद्ध

बुद्धया करुणा

गौतम बुद्धवा पालेसिगु घटना खः । मिसा छम्हेस्या काय्मचा बुयाः गुलिचां मदुषं भातसित । वया जीविका चले याय्त थाकुल । काय्मचा व्वनाः मेह्य मिजं याके पय्न वन । व मिजं नं व मचा यात थः मचाति हे बिचाः याः । मिसायात नं साप माया याः । तर छुं दें लिपा मिसां मेम्ह काय्मचा बुइकल । मचा हिसिचा दु । मिजंया थः हे पाखें दुह्यं काय्मचा जूबले वैत माया वनीगु स्वभाव हे जुल ।

न्हापायाम्ह मचायात माया मदया वन । मचाया मां पिहाँ वना च्वनीबले मचायात बांलाक मनकीगु जक मखु दायाः कसाः नं याइगु । मांम्ह छेय् दुहाँ वैबले मचां ख्वयाः खें कनी “व्वां जितः दायाः कसा नं याइगु, नकी नं मखु । गज्योह्य मिजं याके वयागु ?”

मांम्हसें भाःत मेसित धाल- छि तःधिकःम्ह मचायात सास्ति याना दियाला ? जि न्हापां हे धयागु मखुला थ्व मचा-यात माया यायेगु खः सा जक छिके वयगु धकाः ।”

मिसा यागु थ्व खें न्यनाः मिजं ज्ञन तं चाल । “आवं-

निसँ श्व मचां चुविल यानाः ल्वाकेगु स्वत । श्व मचायात थन
छेय्तय्मजिल । स्याना बी माल ।” छन्हु मांम्ह पिहाँ वना
च्वंबले मचायात भचा बांलाःगु वसः पुंका चाह्यू वने नु
धाल । मचा साप लय्ताल । “जिभि मामं छु धाल ज्वी आः
जितः माने यात ।” लय् लय् तातां व ब्वाःजुह्य नाप
पिहाँवन ।

ब्वाः जुम्हसिनं तापाक छथय् मसाने यंकाः सीम्ह
वांछोया तःथाय् मचायात छम्ह सीम्ह नाप प्यपुङ्क चिनाबिल ।
थः सरासर लिहाँ वल । मचा साप ग्यात । द्योः ख्युंख्युं धाया-
बल । धोंचा हाला हल । ग्यानापुसे च्वना बल । मचां जितः
सुनां रक्षायाइ, जितः रक्षा याःवा धकाः पिप्पि च्यां च्ये
ख्वयाः हाला च्वन ।

अबले भगवान् बुद्धया करुणा दृष्टि व मचाया थाय्
लाःवन । मचाया ख्वः सः ताल । वस्पोल व मचा दु थाय्
बिज्यानाः धया बिज्यात—“छं धन्दा काय् ब्वाःल । छन्त रक्षा
यायेत जि वयागु खः ।” भगवान् बुद्धं वयात चिना तःगु खिपः
फेना बिल । मचायात जेतवन विहारे ब्वना यंका मोल्हुइकाः
प्रज्जित याना बिज्यात । मचा न्हेदं दये धुंकुम्ह । म्हासु वसः
पुंकाब्यबले मचाया न्हूगु जीवन जुल । पुनर्जन्म जूगु थें जुल ।

मांम्हं छेय् मचा मखन । थः भाःतयाके न्यन— “तः-
धिकम्ह मचा गन वन ? भाःतम्हेसां धाल—“न्हाचः निसँ पिहाँ
बंम्ह दुहाँ मवो नि । म्हितेगुलो पल्के थुल याकनं दुहाँ

वेगु ला ।”

मिसाया शङ्का वन । पिने वनाः उखे थुखे माः जुल ।
मचायात लुइके मफु । मात्तु मामां वं बले छण्हेस्यां धाल- छं
मचायात भगवान् बुद्धं व्वनः यंकल ।” ततः पलः यानाः व
मिसा भगवान् बुद्धया थाय् वन ।

भगवान् बुद्धं धैबिज्यात- “छं मचा थ्वहे का’ छेय्
व्वनः यंकु इच्छा ला कि थनसं तोता थकेगु ?” “गथे जुयाः
जि मचा थन लाः वोगु ?” धका मांन्हेस्यां न्यंबले जूगु खँ फुक
अगवान् बुद्धं कना बिज्यात ।

भगवान् बुद्धया खँ न्यनाः मांमिस्या मिखां ल्वबि हाल ।
लहाः बिन्तियानाः धाल- “भो भगवान् । छलपोलं जि मचा-
यात करुणा तथा बिज्यात । जि मचा थनसं थ च्वं । थ्व बाख्नें
व बिस्मिं जक मभि धाइगु मखु व्वाजु नं मभि धैगु सी दु ।

★
Dhamma.Digital

ध्यबा जक दयाँ मगाः

बुद्धया पालेः यागु घटना खः । सापहे तःमीह्य साहु
छम्ह दु । वया याकः काय् छम्ह जक दु । मेपि सन्तान सुं महु ।
याकः काय् जुइबले मां-बोया माया वनीगु ला स्वाभाविक हे
जुल । मां-बौपिसं मती तल, थुलिमछि कोटां कोटि ध्यबा गोगु
पुस्तातक नयाँ फुइ मखु । उकिं याक काय्यात छुं हे दुःख
मजुइक न्ह्याइपुक मोज याका तय् । वैत आखः नं ब्वंके मखु ।
आखः ब्वनेबले यक्को मेहनत याय्माः । मचायात छुं दुःख
मजुइगु कथं ब्रबन्ध याय्गु मां-बौ पिनि कर्तव्य खः । थुकथं
मतीतया थः काययात आखः मब्वंकुसे प्याखं हुलेगु, म्ये हासेगु,
प्याखं स्वेगु, बाजं थाय्गु आदिइ लगेयानाः ध्यबा फुका-
च्चन ।

कूमशः काय् ल्याय्म्ह जुल । ब्याहा याय्गु ई जुल ।
काय्यात लोह्य प्याखं हुलीह्य हे मिसा ब्याहा यानाबिल ।
थुकथं छुं वर्ष बिते जुल । मां-बौ निम्हं प्राण तोता वन ।
प्याखं जक स्वया मोजयाना च्वंम्ह, छेया ज्या छुं यानाच्चंगु
मख छं वास्ता महु । ल्याः चाः छुं मस्यू । झं ल्याय्म्हया मद

(२६)

व ध्यबाया मत्तता त्वाक ज्यात । थकालिपिनिगु अति मन्यन ।
 आमदानि खर्च मिले मजुल । बंजातसें नं ध्यबा हिनामिना
 यात । पासापिसं नं ध्यबा फुकेगुली कुतः बिल । मोज मज्जा
 याय्गुली मन क्वछुत । अय्लाः गुलु व जुवाद्यः पासापि अप्पो
 जुयावल । जू म्हितेगुली भुले जूबले ध्यबा याकनं फुत । छेय्
 च्वंगु वस्तुत मिल, वसः व छेय् नं मिल । आः छु जुल ? ध्यौ
 भ्यगः ज्वनाः फोना नय्माल ।

ध्यबा दःसा धकाः पासापि व थःथितिपि दै, गुहाली
 बी । गरीब जूबले पासापि व थःथितिपि लिचिला वन । फोना
 नय्माःबले होश वल । अहो ! जितः जिमि अबुं मचांसिसें
 मोज याकाः आखः मब्बंकुसे तैतल । ज्यानं स्यना मब्बू । जिनं
 मखुपिनिगु संगते लानाः थुजोगु गति जुल । साप पश्चाताप
 जुइका नुगः म्छिकाः च्वन । जितः थथे दुःख जुइ धका मां
 अबुं थुइका मकाःगु तःधंगु भूल जुल ।

जिनं ज्या छुं मसः । मडुगु ध्यबा कमाय् यायेगु मती
 मलू । मखुपिनिगु संगते लाका व्यगुला मां अबुं हे खः । जिनं
 मोज याय्गुली जक भुले जुया । थथे जुइ धका मस्यू । धनमदं
 गरीबतेत गिन्ति मयाना । त्वालेच्वंपिन्त छुं ग्वहालि बीगु,
 उपकार याय्गु मयाना । उकिं थौं जितः सुनानं पुछे मयात ।

व छन्हु भगवान् बुद्धया थाय् वनाः थःगु दुःखया बाख्
 कनाः खोयाच्वन ।

भगवान् बुद्धं आनन्द भिक्षुयात सःताः वयात नके त्वंके

याना; धं बिज्यात- ल्याय्म्हबले सदाचारी ज्याः ध्यबा कमाय्
याय्गुली कुतः मयात धाय्बं, मखुपिंगु संगत लमत धाय्बं, थथे
दुःखी ज्याचवने माले यो ।

ध्वनं चय्गुकोटी (८० करोड) दां दुम्ह साहुया- कम्-
मन्व, छः । धनमदं व मखुपिंगु संगतं ध्व अक्स्थाय् ध्वन-
धम बिज्यात ।

गुम्हसिनं चरित्र बांलाकी मखु, गुम्हसिनं
ल्याय्म्हबले धन कमाय याइ मखु, उम्हसिनं पुलांगु छं
लुम्का पश्चात्ताप याना नुगः म्छिका चवने माली ।

मूर्खम्ह पासासिकं बुद्धि दुम्ह शत्रु ज्यू ।

- बुद्ध

---

(२८)

न्ह्याथाय् वंसां पाप कर्मं बचे जुइ फेमखु

भगवान् बुद्ध कपिलवस्तुइ शाक्यतय्सं वय्का व्यंगु
त्तिप्रौधारामे वर्षावास च्वना बिज्यात । अंबले गौतम बुद्धया
पाणु में तसःबौ नं धाय्माःःह सुप्रबुद्ध धेम्ह शाक्य जुजु छेम्ह
दु । त्तिद्वार्यं कुमारं थः म्हाब् यशोधरादेवीयात तीताबन
चकाः तमोया च्वंम्ह जक मखु बदला काय्त ता मुनाच्चंम्ह
जुयाच्चन ।

छन्हु भगवान् बुद्ध आनन्द भिक्षुनाप छथाय् गामे तापाक
निमन्त्रणाय् बिज्याना च्वंगु सियाः सुप्रबुद्ध शाक्यं बुद्ध बिज्याना
च्वंगु ले पनाबिल । बस्पोल बुद्ध व लंपुं लिहां बिज्यानाः
छथाय् दिनाः न्हिला बिज्यात । भगवान् बुद्ध छुं कारण
मदय्कं गुबले न्हिला बिज्याइ मखु । छाय् न्हिला बिज्यानागु
घकाः आनन्द भिक्षुं न्यन । बुद्धं धेबिज्यात— सुप्रबुद्ध शाक्यं
मखुगु पाप कर्मयात । ले पनाबिल । वं थुगु अकुशल कर्मं यान्तः
थनि सहेनु त्वालं स्वाहाने कुतुं वयाः दुःख सीमालित्तिनी वे
दुर्गती वनी ।

(२६)

अन हे लिक्कसं ल्यूत्यू वैच्वंम्ह सुप्रबुद्ध जुजुया चरपुरुषं
 (सी. आई. डी.) श्व खँ ताल । वं जुजुयात बुद्धं धैबिज्याःगु
 खँ कनाबिल । जुजुया मती वन- बुद्धया वचन मखुपु जुइ
 मखु । छुं जुयाः बुद्धं धाःथे मजुल धाःसा मखुगु खँल्हाइम्ह
 धकाः जि निन्दा याय्, स्वय्का छु जुइ थें ! जुजुं थुकथं मती
 तथाः दरवारया न्हेतं जाःगु तंय् बैंगले च्वंच्वन । कुने क्वहाँ
 वने हे मखु धकाः थःत माःगु सामान गाक्क तले तथाः कुनेया
 स्वाहाने लिकाय्के बिल । सुप्रबुद्धया मन धुक्क जुल ।

छन्हु भिक्षुतसें भगवान् बुद्धयात सुप्रबुद्ध पापं व मृत्युं
 बचे जुइत दरवारया बैंगले सुलाच्वंगु खँ कन । अस्से बुद्धं
 धैबिज्यात- भिक्षुपिं ! सुप्रबुद्ध पापं बचे जुइ धकाः बैंगले ला
 छु आकाशे च्वंबंसां बचे जुइ फं मखु, धयाः निम्न गाथा
 धैबिज्यात ।

न अन्त लिक्खे न समुद्द मज्जे
 न पब्बतानं विवरं पविस्स
 न बिज्जति सो जगतिप्पदेसो
 यत्थद्वितं नप्पसहेथ मच्चु

अर्थात्- सुं मनू मृत्युं बचे जुइ धकाः मती तथाः
 सुरक्षितगु थाय् माले धकाः सो जुल धाःसा अज्योगु थाय्
 आकाशे, समुद्रे नं मदु । पर्वतया गुफाय् वनाः सुलाच्वंसां बचे
 जुइ मखु ।

तःन्हु मच्छि जुजु वरवारं पिहां मवसे सुं क च्वं च्वगुलि
सप्रबुद्धया सलया म्हाइपुसे च्वन । चिना तः थासं बिंसि वनेत
सनाच्वंगु छबर जुजुं सी साथ सलयात ज्वने माल घकाः हतर
पतरं वरवारं कुहां बंगु स्वाहाने मबुयु होरा हे मबु कुने चत्ता
वानाः सित ।

अज्ञानिम्ह मनू बोहें तःधिक जूथें बरे बुद्धि,
अज्ञानिम्हस्या ला जकं बरे बुद्धि बुद्धि उन्नति जुद्ध मखु ।

- बुद्ध

भिक्षु आनन्द व शिक्षा

ततःधंपिनिगु जीवनी ब्वनाः यक्व ज्ञान व शिक्षा सय्का काय्ज्यू । मनूतय्के श्रापालं धैथे करपिनिगु जीवनी व पहचह सोयाः नक्कल याय्गु बानि दु । उक्किं सत्संगत याय्गु धैगु निस्वार्थपिनाप ज्यू । अथे हे जीवनीया सफूत नं महा-पुरुषपिनिगु जक स्वयाः श्रादर्श व शिक्षा काय्माः ।

श्राः थन बुद्धकालीन भिक्षु छम्हसिगु पवित्र चरित्रया बारे छुं खं न्ह्यथने । वसपोलया नां खः भिक्षु आनन्द । वसपोल श्ररहन्त मज्जनिबले श्ररहन्त महास्थविरपिके मदुगु गुणधर्म व योग्यतां जायाच्चंगु दु ।

भगवान् बुद्ध न्येन्यादें (५५) दुबले भिक्षुपिं मुंका वस्पोलं धैबिज्यात भिक्षुपिं ! जि न्हापाथे बमलात । जितः न्हाबले नापं च्वनाः गुहालि बीम्ह सेवा याइम्ह भिक्षु छम्ह माल । थौंकन्हय्यागु भासं धाय्माल धाःसा निजी सचिव धाःसां ज्यू ।

सारिपुत्र महास्थविरं विन्ति यानाः धैबिज्यात— जि छलपोलया सेवा याय् । भगवान् बुद्धं स्वीकार यात्त

बिमज्याः । थुकथं झोलाक अन दुपिं अरहन्त श्रावक भिक्षुपिसं
 सेवा याय् धकाः बिन्तियात नं भगवान् बुद्धं स्वीकार याना
 बिमज्याः । अरहन्त मज्जनिम्ह आनन्द भिक्षु छम्ह सुकं
 च्वनाच्वन ।

भिक्षु संघं न्यन- 'हे आनन्द ! छ न्हाय्पं स्वाय्ला ?'
 लिसः बिल- 'जि स्वाय् मखु । थन खं ल्हाना च्वंगु फुकं ताः ।'
 भिक्षु संघं न्यन- 'छं भगवान् बुद्धयो सेवा याय् म्हाला ?
 जिमिसं सेवा याय् धयां वस्पोलं स्वीकार याना बिमज्याः । छ
 छाय् सुकं चोनाचोनागु ?'

भिक्षु आनन्दं धाल- 'जितः भगवान् बुद्धं मखला ?
 जिके योग्यता दु सा वसपोलं जितः धं बिज्याइ थं । प्रदवो धंगु
 कोना काय्गुर्या मू भदु । ग्युसा जक काय्गु बांलाः ।'

अस्ते भगवान् बुद्धं धं बिज्यात- 'आनन्दं छं जिगु सेवा
 या, छ जिम्ह सचिव जु ।' आनन्दं बिन्तियानाः धाल- 'मो
 भगवान् ! सेवाला याय् तर जितः मयःगु प्यता व यःगु प्यता
 खं छःपिन्त मंजूर दुसा, चित्त बुझे जूसा जक छःपिनिगु आना
 सिरोपर याय् ।'

बुद्धं न्यना बिज्यात- 'व छु खं धा ?'

आनन्दं धाल- (१) भन्ते ! छलपोलयात प्राप्त जुइगु
 बांलाःगु चीबर जितः बिया बिज्याय् मते (२) छःपिन्त
 प्राप्त जुइगु साःसाःगु नय्गु वस्तु जितः बी मज्यु । (३) छःपि
 चोना बिज्याइगु गन्धकुटिसं जितः थ्यना बिज्याय् मते ।

(४) छःपिन्त निमन्त्रणा याइथाय् भोजनया लागी जितः बोना यंके मज्जू' बुद्धं धं बिज्यात- 'थुपिं खं छं मयःगु जुल । छं यःगु प्यता खं छु ले ?'

आनन्दं धाल- (१) जि स्वीकार याना तयागु निमन्त्रणाय् छःपिं बिज्याय्माः । (२) यक्को तापाकंनिसें छलपोलया दर्शनं याय् धकाः मनूत वय्फु । अबले इमित छःपिंथाय् बोना ह्य् पावे जुइमाः । (३) जि गुबलें धर्मया बारे शंका जुइबले तुरून्त छःपिंथाय् वयाः न्यने वय्माः । (४) छःपिसं जि मद्दु थाय् गनं मेथाय् उपदेस याना बिज्याःसा व हे खं जितः छकः हाकनं कना बिज्याय्माः ।'

भगवान् बुद्धं न्यना बिज्यात- 'आनन्द छं आम खं छाया पित ह्यागु ?' आनन्दं लिसः बिल- 'मन्ते ! छःपिन्त प्राप्त जूगु बांलाःगु चीवर वस्त्र काल धाःसा, छःपिं च्वना बिज्याइगु कोथाय् घन धाःसा, छःपिन्त निमन्त्रणा याना तः थाय् भोजन वन धाःसा, जिगु आलोचना याइ कि अथे बांबांलाःगु चीवर पुनाः साक्क नयाः नाइक भगवान् बुद्धया थाय् छने दुसा सुनां जक वस्पोल तथागतया सेवा मयाइ । हानं मन्ते ! छःपिंगु दर्शनं याः वइपित छःपिं थाय् व्वना यंके मफुसा, भगवान् बुद्धनापं निमन्त्रणा याइबलय् छःपिं मःबिज्यात धाःसा, छुं धर्मया बारय् मेपिस न्यनीबलय् धाय् मफत धाःसा, गुगु गाथा, थुगु धर्म-देशना भगवान् बुद्धं गन कना बिज्याःगु धकाः न्यनीबलय् धाय् मफत कि जितः जस बी

(३४)

मखु । आनन्द नां जक बुद्धया सचिवका छुं नं अधिकार मडु व
मस्यू खनी ।'

थुलि खं न्यने धुंकाः भगवान् बुद्धं धैबिज्यात- 'छं
खंगु अधिकारया खं साप बांलाः, मनासिब जू, मदयूक मगाःगु
खं खः । छ लिजां दुह्य खः । योग्यता दुह्य खः । छंगु च्यातां
खं जितः यः ताल । जिगु स्वीकृति दु । थनिनिसं छ जिम्ह
स्थायी सेवक जुल । आनन्द मिक्षुं नं लयल्यतातां बुद्धया
स्थायी सेवक जुइगु पदवी स्वीकार याना बिज्यात ।

थन बिचाः यायू बहगु, थुइके माःगु खं यक्वं दु ।

प्राथमे दुग्ध भिक्षुणी

संसार विचित्र खः । श्व विश्वे स्वाभाविक व अस्वाभाविक घटनात जुयाचं च्वं । मनूतनं ताल तालयापि दु । सुस्मि मिसात मिजं नाप बाया च्वने मफुपि दुसा गुलि मिजंत नाप च्वने मयोपि नं दु । मिसा मिजंया यो त्यो व मतिना जुइगु प्रकृति नियम खः । अयसां धर्मकथं प्रकृति नियमया विपरीत नं जुया च्वं । श्व स्वाभाविक धाय्ला अस्वाभाविक धाय् ।

आःछिकपिन्त पालि साहित्यस दुगु बुद्धकालीन छगु घटना वा बाखं छपु न्ह्यथने । राजगृहया छम्ह सेठ छम्हस्या साप हे गुण दुग्ध धर्म ह्योम्ह म्हाय् छम्ह दु । मेमेपि मिसात थें बांलाका जुइ नं मयो । पह चह शान्त, छेय् च्वनेगु उस्त मन मवु । भिक्षुणी जूवनेगु जक इच्छा । वया मां-बौया धाःसा थः म्हाय भिक्षुणी जूवनीगु छत्ती हे मयो । श्व मेजु धाःसा मां-बौया नुगले स्याइगु ज्या, छुं याय् मास्ते मवोम्ह जुल । मां बौया सेवायायगु नं तःधंगु धर्म खः धंगु विश्वास दुग्ध जुया चोन ।

मां बौपिसं थः म्हाय्यात छम्ह थःजातयाम्ह साहुय्य

(३६)

काय्यात बिया छोट । व साहुया काय्मचा नं ज्ञानिम्ह घर्म
ह्योम्ह जूसां नं जीवन भचा न्ह्याइपुक चोने माःम्ह । गृहस्थी
सुख योम्ह जुया चोन । व मेजु धाःसा बांलाक पुने नं मयोम्ह,
न्हिला खं नं ल्हाय् मयोम्ह जुल । भातम्हस्यां धाइ- छाय् छं
न्हिला खं नं ल्हाय् मास्ते मवो, बांलाक पुने नं मयो ल्हा वो ।

मिसां धाइ- श्व शरीर लाःहि व बर्वे जकया छे खः ।
छन्हु सिना वने मानि । उकिं छु मोज मज्जाय् भुसे जुइगु ।
योम्ह नाप बाइ चोने माल धाय्वं दुखी जुया चोने मालीगु ।
थःत इच्छा जूगु पुरे मजुलकि दुःख जुइगु ।

कलाया खं न्यना साहुया कायं धाल- छला भिक्षुणी
जुइमाःम्ह जिथाय् छाय् वयागु ? गृहस्थी जीवन हनेत आम्थे
वंराग्य मन याना चोने मज्जू । जित ला न्ह्युल्हा घोसा जक
यो । छं ज्या बांलासां, हिसि दुसां सुतुं चोनेगु व ल्हाः चःमक-
नीगु यो मत्ताः । म्हाइपुसे चो ।

मेजुया मनं मनं धाल- आः धाःसा भिक्षुणी जूवने वंगु
जुल । भातयाके भिक्षुणी जुइगु आज्ञा फोन । भातम्हस्यां थः हे
विहारे घना श्वयात भिक्षुणी याना व्यु धका वचन बिल ।

दुःखया खं व मिसा भिक्षुणी जूवंगु भगवान् बुद्धया
भिक्षुणी संघे मखसे देवदत्तया संघे लात । न्याला खुला बिते
बूबले व भिक्षुणीया प्वाः तःग जुया वल । खैलाबैला जुल ।
देवदत्तं मतीतल- तस्सकं मखुथे जुल, इज्जत वनीगु जुल । व
भिक्षुणीयात चीवर (म्हासुवसः) तोताहुं धका करयाना धाल ।

देवदत्त भिक्षु खःसां विवेक बुद्धि मदुम्ह जक मखु मत्ति मभिम्ह
जुया चीन । कारण छु खः गथे जुया थथे जुल धंगु थुइकेगु
सीकेगु योग्यता मदुम्ह खः । संसारे चोपि मनूतय्के अथे विवेक
बुद्धि दुसा, बुद्ध धम्ह जन्म हे काय्म्वा खं !

देवदत्तया खं न्यना व भिक्षुणीनं धाल- जि श्रद्धां छे
तोता भातया अनुमति कया भिक्षुणी जुयाम्ह । जि निर्दोष । जि
भगवान् बुद्धया संघे दुहाँ वयाम्ह । देवदत्तया संघे मखु । जि
भिक्षुणी जुया बले मचा प्वाथे दु धंगु मस्यू ।

थुलि खं न्यने सातं देवदत्तं धाल अयसा याकनं हुं
भगवान् बुद्धया संघे धका छोया बिल । थः अपवादं बचे जुइगु
जुल । भगवान् बुद्धया संघया नां बां मलाइगु इच्छायाना चोम्ह
देवदत्तया लय्ता बल ।

भगवान् बुद्धया थाय वना जूगु खं फुकं कन । अन्ने
भगवान् बुद्धं मनूतेगु पुचले म्वाःमदुगु खं जुया भूम मजुइमा
धका मतीतया विशारवा उपासिका, अनाथपिण्डक उपासक,
कोशलया जुजु सतके छोया प्वाथे दुम्ह भिक्षुणीया बारे खं
न्यथना बिज्यात । थ्व भिक्षुणीया मचा प्वाथे दुगु भिक्षुणी जुइ
धुंका लाकि न्हापा हे धंगु खं सीके माल । विनय घर भिक्षु
उपालीयात नं प्राज्ञा जुया बिज्यात थ्व भिक्षुणी निर्दोष खः मखु
पत्ता लगेया ।

विशाखां व उपालि भिक्षुं परीक्षा याना थ्व भिक्षुणी
निर्दोष धंगु प्रतिवेदन बिल । छुं दिन लिपा भिक्षुणीनं काय्-

मचा बुद्धकल । मचाया जिम्मा कोशल जुजुं काल । मचा
तःधिक जुडवं भिक्षुयाना बिल । भिक्षुणी जूसां काय खना
मायावं । मानं माया यागु खना काय्म्ह भिक्षु तापाक जंगले चो
वन । शिनिदें लिपा विहारे लिहां वो बले मांम्ह भिक्षुणीनं
जिकाय् ! धका माया याना घय्पुइत सन । काय्म्ह भिक्षुं छ
सु ? थो मत्य जित धका कडा शब्दं हक्कल । कायं हक्कूगु
खना मन विरक्त जुया मन बःलाका ध्यान भावना याना
अरहतनी जुल । मां म्हेस्यां अपो माया याइ धका अथे घागु
खः ।

ध्व बाखंया मू खं:-

- १) धुकी चोम्ह मेजुया वैराग्यमन जुया भिक्षुणी जुड मास्ते
वोगु खं ।
- २) दुःखी उपरे बुद्धया करुणा मू खं ।
- ३) देवदत्तया निर्दयी भाव अविवेकी विचार ।
- ४) भिक्षुणी प्वाथे दुबले निर्दोषम्ह खः मखु परीक्षा याकुगु
बुद्धया न्याय ।
- ५) बिशाखां व भिक्षु उपात्ति परीक्षायाना निर्दोष ठहरे अगु
निर्णय ।
- ६) च्चखागु वैरागी मनं भिक्षुणी जुया नं काय्या प्रति
माया वंगु खं ।

★

(३९)

कलाधा घृकि न्यने मफया भिक्षु जूवन

सिद्धार्थकुमार नकतिनि जक बुद्ध जुया ऋषिपतन सार-
नाथ बिज्याना च्वंबले ले बिचे उपक धंम्ह ऋषि छम्ह
नापलात । बुद्धया ख्वाः खनेसाथ वं मतीतल । थ्व छम्ह तःधंम्ह
मनू खः । ख्वाःले गज्योगु तेज दु । लिक्क वना न्यन- छपि सु
थे ? मिसः जि बोधिज्ञान प्राप्त याय् धुन । जि बुद्ध खः । गुरु
सु-ने ? धका न्यंबले गुरु सु महु, यःहे गुरु खः धाःगु बुद्धवा
खं न्यना पत्याः मज्जे न्हाय् कय्कुंका वन ।

व छयाय् व्याधाया छे बाय् च्वने । शिकारी साप
मल्लोवात उपक ऋषियात । व्याधाया म्हाय् छम्ह दु साप
बांलाम्ह त्यासिचाम्ह । शिकारी यः म्हाय्यात धासि- मंचा
श्रीपाहा ऋषियात मानेयाभाति खंला । तंवाय्के मल्ले धय
शिकार वन ।

व उपक ऋषि खःसां मन छ्वासुम्ह खनि । व्याधार्य
म्हाय् खना लोदन । त्यासिम्ह मंचा खना आशक्त जुल । व
मंचां ऋषिया मन चुमुकं सालथे साला काल । व ऋषि मती
तल- व मिसा मचा ब्याहा मयासे तोते मखु । व ऋषि म्हा

मफुम्ह थें ग्वारातुला बिल । मिखा नं मकं न नं मनः । व्याधा-
या म्हायन्ं तुति तिया सेवा याना न्यनं नं छुं मधाः ।
कुत्तकुला न्यंबले छिमि बाः दुहाँ बल धाय्वं धाय्का धाल ।

शिकारी दुहाँ बल । ऋषि ग्वारातुला च्वंगु खना न्यन-
भो ऋषि गुरु छु जुल ? छु वासः याय् माल थें ?

ऋषिया लिसः खः- छिमि म्हाय् बी खःसा म्वाइ
मखुसा म्वाइ मखु ।

शिकारीं धाल- ब्याहा याय्त इलम छु, कमाइ मदेकं
गथे गृहस्थी जीवन हनेगु । छपिं त्यागीम्ह । ऋषि धाल- छिं
शिकार याना हःगु ला मिया बी फु । अथे ज्या याय् फुसा जिमि
म्हाय् बीगु जुल धका ब्याहा याना बिल ।

गुलिचां मदुवं मचा छम्ह बुल । मचां ख्वजक ख्वया
दुःख बिल । हारां ख्वाः वोम्ह मचा बुल । व्याधाया म्हाय् नं
मचायात ह्येकीबले ऋषिया मचा सुंक च्वं, ए उपकया मचा
सुंक च्वं, ए कृष्णया काय् सुंक च्वं धाइगु । उपक हाकुसे
च्वंम्ह जुया कृष्ण नं धाइगु जुया च्वन ।

कलातं अथे घुकि न्यंकीगु सहयाय् मफया तं पिहाँ वया
धाल- ए ब्याधाया म्हाय् छं स्वेबले जि सुं मदुम्ह धका घुकि
न्यंकाला, हेपे यानाला ? भगवान् बुद्ध करुणावान्म्ह जिमि
पासा दु स्यूला धका धया अन वना भिक्षु जूवन ।

धर्मकीर्ति प्रकाशन

(जेप्यास्त्री भाषा)

(१) बौद्ध प्रश्नोत्तर	(१४) बौद्ध जगतमा स्वास्थ्य सेवा
(२) बौद्ध दर्शन	(१५) मिलिभद्र ग्रन्थ
(३) नारी हृदय	(१६) अमण नारद
(४) बुद्ध शासनको इतिहास	(१७) वेस्सन्तरे जातक
(५) पटावारा	(१८) सतिपट्टान भावना
(६) ज्ञानमाला	(१९) बौद्ध विश्वास भाग-१, २
(७) बुद्ध र बहीको विश्वास	(२०) बौद्ध दर्पण
(८) शान्ति	(२१) सप्तारत्न छन
(९) बौद्ध इयान	(२२) सकलताको रहस्य
(१०) पञ्चशील	(२३) मानव महत्मानव
(११) लक्ष्मी	(२४) निरोगी
(१२) उखानको कथा संग्रह	(२५) जातक कथा
(१३) तथागत हृदय	(२६) सतिपट्टान विपस्सना
	(२७) प्रज्ञा चक्षु

Dharmakirti Publication—

(English)

1. Buddhist Economics & The Modern World
2. Dharmakirti Vihar Today
3. Dharmakirti Vihar
4. Dharmakirti in a Nutshell

धर्मकीर्ति प्रकाशन

(नेत्रालय भाष्या)

(१) बुद्धया किनिगु विपाक	(२८) धनत्त लवखण सुत्त
(२) अभिघर्म भाग-१, २	(२९) वासेट्ठी बेरी
(४) मैत्री भावना	(३०) धम्म चक्कप्पवत्तन सुत्त
(५) ऋद्धि प्रातिहार्यं	(३१) लक्ष्मी द्यो
(६) योह्य म्हाय्	(३२) महास्वप्न जातक
(७) पञ्चनीवरण	(३३) बाख्छेया फल भाग-१, २
(८) बुद्ध धर्म, द्वि. सं.	(३५) जातक बाख्छे द्वि. सं.
(९) भावना	(३६) राहुलया उपदेश
(१०) एकताया ताःधा	(३७) अहिंसाया विजय
(११) प्रेमं छु ज्वी ?	(३८) प्रौढ बौद्ध कक्षा
(१२) कर्तव्य	(३९) मूर्खस्य पासा मज्जू
(१३) मिखा द्वि. सं.	(४०) बुद्धया अर्थनीति
(१४) बुद्धया अन्तिम यात्रा-१, २	(४१) श्रमण नारद
(१६) त्रिरत्न गुण स्मरण तृ. सं.	(४२) क्षान्ति व मैत्री
(१७) परित्राण द्वि. सं.	(४३) उखानया बाख्छे पुषः
(१८) कर्म	(४४) पालि भाषा अवतरण
(१९) प्रार्थना संग्रह द्वि. सं.	(४५) मत्ति भिसा गति भिनी
(२०) बाख्छे भाग-१, २, ३, ४, ५, ६	(४६) बौद्ध ध्यान भाग-१, २
(२६) बोधिसत्त्व	(४८) हृदय परिवर्तन
(२७) शाक्यमुनि बुद्ध	(४९) ह्यापांयाह्य शुष् सु ? द्वि.

(५०) अभिधर्म	(७४) बुद्ध-जीवनी
(५१) सप्तरत्न धन	(७५) सर्वज्ञ-१, २
(५२) महासति पट्टान सूत्र	(७७) धम्मपद कविता
(५३) शान्तिया त्वाःथ	(७८) धर्म मर्सानि
(५४) चरित्र पुचः भाग-१, २	(७९) दान
(५६) बुद्ध व शिक्षा	(८०) तेमिय जातक
(५७) बौद्ध ध्यान	(८१) वम्मिक सुत्त
(५८) किस्सा गीतमी	(८२) मध्यम मार्ग
(५९) जप पाठ व ध्यान	(८३) महासीहनावसुत्त
(६०) लुम्बिनी विपस्सना	(८४) भिम्ह म्हाया व काय
(६१) विश्व धर्म प्रचार बेशना-१, २	(८५) भिक्षु जीवन
(६३) योगीया चिट्टी	(८६) भिम्ह मच्चा
(६४) जातक माला भाग-१, २	(८७) विवेक-बुद्धि
(६६) संक्षिप्त भावना	(८८) स्वास्थ्य लाभ
(६७) महानारव जातक	(८९) शिक्षा १, २, ३
(६८) पालि प्रवेश भाग-१, २	(९०) दृष्टि व तृष्णा
(७०) चमत्कार	(९१) विपस्सना ध्यान
(७१) मणिचूड जातक	(९२) भंगः लाइह्य लाखे
(७२) महाजनक जातक	(९३) सतिपट्टानभावना
(७३) गृही-विनय तृ. सं.	(९४) गीतम बुद्ध

पुस्तक- नेपाल प्रेस, गुरुपथ, काठमाडौं । फोन- २२ १० ३२